

Til Utenriksdepartementet
Prosjekt Vendepunkt

Oslo, 16.06.2026

Matsikkerhet som strategisk prioritering i Vendepunkt

Kort om innspillet

Dette innspillet er utarbeidet av organisasjoner i ForUMs matsystemarbeidsgruppe som et bidrag til Prosjekt Vendepunkt og arbeidet med framtidens norske utviklingspolitikk. Organisasjonene ønsker med dette å løfte matsikkerhet til en strategisk prioritering i norsk utviklingspolitikk og vise hvordan investeringer i bærekraftige matsystemer kan bidra til å redusere sult, forebygge konflikt, styrke klimatilpasning og fremme økonomisk utvikling. Matsikkerhet er samtidig et område der Norge har både kompetanse, legitimitet og etablerte partnerskap, noe som gjør at norsk bistand kan ha særlig høy effekt.

Dette innspillet bygger på organisasjonenes erfaringer og fagkompetanse innen matsikkerhet, bærekraftige matsystemer og internasjonalt utviklingssamarbeid. Innspillet er utarbeidet av Utviklingsfondet, Caritas Norge, ADRA-Norge og Forum for utvikling og miljø (ForUM) og støttes av Afghankomiteen, FIAN-Norge, Foreningen for internasjonale vannstudier (FIVAS), Kirkens Nødhjelp, Norges Vel og Spire.

ForUM anbefaler at Norge:

- Gjenoppbygger og styrker den norske satsingen på matsikkerhet i bistandsbudsjettet
- Viderefører og forsterker strategien «Kraftsamling mot svolt» som overordnet rammeverk for Norges internasjonale innsats for matsikkerhet
- Prioriterer småskala matprodusenter, lokale matsystemer og bærekraftig lokal matproduksjon som kjerne i innsatsen
- Styrker investeringene i klimatilpasning, genetiske mangfold i landbruket, lokale såfrøsystemer og bærekraftig forvaltning av naturressurser
- Integrerer matsikkerhet som et gjennomgående hensyn i klima-, natur-, utviklings- og sikkerhetspolitikken
- Styrker lokale verdikjeder, markedsutvikling og jobbskaping, inkludert økte investeringer i bærekraftige blå matsystemer
- Prioriterer forebyggende og langsiktige investeringer som reduserer sårbarhet og behovet for framtidig humanitær bistand
- Bygger videre på norske fagmiljøer, internasjonale partnerskap og erfaringer innen landbruk, fiskeri, akvakultur og bærekraftig naturressursforvaltning

Innledning

Om lag 373 millioner mennesker i verden opplevde sult i 2024, og hele 2,6 milliarder, eller nesten én av tre mennesker globalt, hadde ikke råd til et sunt kosthold. Det er en liten nedgang fra 2022 til 2023, men fortsatt langt flere enn i 2015, da verden ble enig om å utrydde sult innen 2030. Samtidig som sulten har gått ned globalt, øker antallet mennesker som sulter i Afrika. FAO anslår at over 20 % av Afrikas befolkning, om lag 307 millioner mennesker, opplevde sult i 2024, mens rundt 59 %, tilsvarende om lag 1,1 milliarder mennesker, levde med moderat eller alvorlig matusikkerhet.¹ Denne situasjonen kan bli forverret. Tidligere i år advarte FN om at blokaden av Hormuzstredet kan føre til at ytterligere 45 millioner mennesker presses ut i sult og hungersnød.² Årsakene er blant annet kraftig økte gjødselpriser og risiko for redusert global matproduksjon.³ Verdens matvareprogram (WFP) har tidligere advart om at konflikten i Midtøsten allerede bidrar til økt akutt matmangel, også langt utenfor de direkte krigsrammede områdene.⁴

Dette er ikke en utvikling som er uunngåelig. Erfaring viser at investeringer i matsikkerhet, landbruk og lokale matsystemer kan gi betydelige resultater når det gjelder å redusere sult, fremme økonomisk utvikling og styrke samfunnsstabilitet. Samtidig krever den globale situasjonen tydelige politiske prioriteringer og langsiktige investeringer. Dessverre har vi det siste året vært vitne til store kutt i bistandsbudsjetter, noe som også har ført til en svekket internasjonal innsats for matsikkerhet. Norge har vært en internasjonal pådriver for matsikkerhet de siste årene, blant annet ved å være en av de største bidragsyterne til FN-systemets arbeid med landbruk, matsikkerhet og bekjempelse av sult, ved å gi økt finansiell støtte til tiltak som styrker matsikkerheten og ved å ta en tydelig lederrolle i andre viktige internasjonale fora for bærekraftige matsystemer og utrydding av sult.

Norge har hatt gode forutsetninger for å ta denne rollen. Erfaringer fra norsk landbruk, fiskeri og akvakultur, der organisering av produsenter, bærekraftig ressursforvaltning og lokal verdiskaping står sentralt, er relevante for mange utviklingsland. Norge har samtidig sterke fagmiljøer innen landbruk, fiskeri, akvakultur, genetiske ressurser, naturressursforvaltning og verdikjedeutvikling. Dette gjør at Norge kan utgjøre en forskjell i den globale dugnaden for å utrydde sult. Matsikkerhet er også et område hvor Norge har særskilt kompetanse, internasjonal legitimitet og etablerte partnerskap, noe som gjør at norsk bistand kan ha høy effekt og bidra til både utvikling, stabilitet og forebygging av framtidige kriser. Kostnaden ved å ikke gjøre noe er svært høy. I tillegg til de menneskelige konsekvensene har det også svært omfattende sosiale, økonomiske og politiske konsekvenser. Vedvarende sult undergraver helse, læring og produktivitet og bidrar til tap av menneskelig kapital som igjen hemmer sosial og økonomisk utvikling. Manglende investeringer i matsikkerhet øker ikke bare risikoen for konflikt, migrasjon og humanitære kriser, men svekker også langsiktig stabilitet ved at matmangel driver fram uro og undergraver samfunnets motstandskraft.

¹ FAO et al., 2025. The [State of Food Security and Nutrition](#) in the World 2025

² WFP, 2026. [Food security under pressure](#); NrK (11. mai 2026). [FN advarer mot hungersnød](#)

³ Zamani and Farzanegan, 2026. Global food security rests on the Strait of Hormuz. [Nature Food](#)

⁴ WFP, 2026

Dette fører i neste omgang til langt mer kostbare tiltak gjennom humanitær assistanse og nødhjelp, i stedet for strategiske grep som styrker global sikkerhet, reduserer migrasjonspress og bygger på Norges etablerte kompetanse og legitimitet på feltet. Å handle tidlig og forebyggende er derfor både mer effektivt og betydelig rimeligere enn å håndtere konsekvensene av vedvarende sult.

På bakgrunn av dette mener vi at matsikkerhet bør være en tydelig prioritering i framtidig norsk utviklingspolitikk. Satsingen skal bygge på strategien “Kraftsamling mot svolt – ein politikk for auka sjølforsyning”⁵. Stortingsmeldingen i forbindelse med Prosjekt Vendepunkt bør prioritere matsikkerhetstiltak som både forebygger framtidige kriser og styrker effekten av andre tiltak innen klima, bevaring av biologisk mangfold, helse, utdanning og likestilling.

Norge bør bygge videre på sin rolle som internasjonal pådriver for matsikkerhet

Norge har i de siste årene styrket sin rolle som en tydelig internasjonal pådriver for matsikkerhet. Med økt politisk fokus og en betydelig økning av matsikkerhetsposten i bistandsbudsjettet fram til 2025 har Norge bidratt til å løfte matsikkerhet høyere på den internasjonale agendaen. Strategien for matsikkerhet i utviklingspolitikken «Kraftsamling mot svolt» som ble lansert i 2022 la et godt grunnlag for den økte satsingen på matsikkerhet. Med fokus på å styrke småskala matprodusenter, øke lokal og klimarobust matproduksjon, styrke lokale verdikjeder og forbedre tilgangen til sunn og næringsrik mat, har strategien bidratt til å bygge mer robuste og bærekraftige matsystemer. Samtidig har strategiens mål om å styrke helhetlig innsats bidratt til bedre sammenheng mellom humanitær innsats og langsiktig utvikling, samt ivaretagelse av klima- og naturhensyn.

Norges satsing på internasjonal matsikkerhet har vært synlig i flere internasjonale fora og gjennom ulike kanaler. Blant annet har Norge vært en betydelig bidragsyter til både FNs organisasjon for landbruk (FAO), Det internasjonale fondet for landbruksutvikling (IFAD) og Verdens matvareprogram (WFP), som spiller nøkkelroller i henholdsvis langsiktig landbruksutvikling og humanitær respons. Som en viktig bidragsyter til Den internasjonale plantetraktaten (ITPGRFA), CGIAR-systemet og Global Crop Diversity Trust, samt gjennom etableringen av Svalbard globale frøhvelv som et sikkerhetslager for frøsamlinger fra genbanker over hele verden, har Norge også vært en viktig aktør i arbeidet med å styrke bevaring og bærekraftig bruk av plantegenetiske ressurser, samt internasjonal landbruksforskning. Norge har også styrket samarbeidet med regionale aktører som Den afrikanske union (AU), med særlig vekt på landbrukets rolle i økonomisk utvikling, matsikkerhet og jobbskaping på det afrikanske kontinentet. Både norske og internasjonale sivilsamfunnsorganisasjoner har også vært sentrale kanaler for gjennomføringen av matsikkerhetsstrategien og bidrar til at man når sårbare grupper og sikrer lokal forankring av tiltakene.

Fra 2025 har Norges engasjement blitt mindre tydelig og budsjettposten for matsikkerhet ble kraftig redusert i statsbudsjettet for 2026. Dette skjer samtidig som internasjonale bistandsbudsjetter kuttes

⁵ Utenriksdepartementet, 2022. [Kraftsamling mot svolt](#)

kraftig⁶ og den globale situasjonen skaper økende utfordringer for matproduksjon og matsikkerhet. Klimaendringer, konflikt, økonomisk uro og økte priser på innsatsvarer rammer allerede småskala matprodusenter og landbrukssystemer hardt i mange utviklingsland. Samlet kan dette føre til redusert matproduksjon, økt sårbarhet og flere mennesker som opplever sult og matusikkerhet. Konsekvensen er økt behov for humanitær bistand og matvarehjelp, til betydelig menneskelig, sosial og økonomisk kostnad. Dette understreker behovet for langsiktige investeringer i matsikkerhet, klimatilpasning og lokal matproduksjon som kan forebygge framtidige kriser og redusere behovet for kostbar humanitær respons. Styrking av lokale verdikjeder, foredling, lagring og markeder er samtidig avgjørende både for matsikkerhet, jobbskaping og økonomisk utvikling.

Hvorfor matsikkerhet må prioriteres i Vendepunkt og framtidens utviklingspolitikk

At millioner av mennesker i verden sult, og at milliarder lever med moderat eller alvorlig matusikkerhet,⁷ viser at de globale matsystemene ikke klarer å sikre alle mennesker et sunt og godt kosthold. Småskala matprodusenter er blant de som er mest utsatt for sult og blant de som rammes hardest av klimaendringene.⁸ Samtidig er de også de viktigste matprodusentene i utviklingsland, og FAO anslår at de står for opptil 80% av matproduksjonen i Afrika sør for Sahara og Asia.⁹ I Afrika sør for Sahara, hvor befolkningen er ung og arbeidsstyrken vokser raskt, vil utviklingen av bærekraftige matsystemer også være avgjørende for framtidig sysselsetting, økonomiske muligheter og stabilitet. Forskning viser at mange av framtidens arbeidsplasser vil måtte skapes i og rundt matsystemene, blant annet gjennom foredling, lagring, transport, handel og utvikling av lokale verdikjeder.¹⁰ Samtidig peker forskningen på at utfordringen i mange afrikanske land ikke først og fremst handler om unge mennesker, men om mangel på produktive, trygge og anstendige jobber.¹¹ Investeringer i småskala matproduksjon, landbruk og bærekraftige matsystemer er derfor avgjørende for å styrke matsikkerhet, øke tilgangen på mat, redusere sult og samtidig bidra til jobbskaping, fattigdomsreduksjon og sosial stabilitet. Dette er særlig viktig i lys av den raske befolkningsveksten og behovet for å skape flere produktive arbeidsplasser i mange utviklingsland.

FAO og WFP peker blant annet på konflikt, klimaendringer, økonomiske sjokk, økende ulikhet og høy inflasjon som sentrale årsaker til sult og matusikkerhet.¹² En synteserapport fra 2025, basert på 1 732 studier fra 83 land, viser at det globale matsystemet i flere tiår har vært preget av en ensidig satsing på volum og effektivitet, noe som har redusert mangfoldet av matplanter og produksjonssystemer og svekket både ernæring, bærekraft og lokal motstandsdyktighet. Rapporten peker samtidig på at økt bistand til landbruk og matsikkerhet har bidratt til den langsiktige reduksjonen i global sult de siste tiårene, selv om utviklingen de senere årene har stagnert og gått tilbake i flere regioner. Global sult

⁶ OECD, 9 April 2026. [International aid fell sharply](#)

⁷ FAO, 2025.

⁸ CERES2030, 2020. Sustainable [Solutions to End Hunger](#), Cornell University, IPFRI and IISD

⁹ FAO, 2025. The [State of the World's Land and Water Resources](#) for Food and Agriculture

¹⁰ Mueller and Thurlow, Eds., 2019. [Youth and jobs in rural Africa](#)

¹¹ Sumberg et al., 2020. Africa's '[youth employment](#)' crisis is actually a '[missing jobs](#)' crisis.

¹² WFP, 2026. [What causes hunger](#)

falt fra 13 prosent i 2002 til 8,2 prosent i 2024.¹³ Videre peker rapporten på en rekke høyeffektive og kostnadseffektive tiltak, blant annet diversifisering av matproduksjon, bærekraftig landbruk og husdyrhold, kjøkkenhager, lagring og prosessering samt bedre markedstilgang, som sentrale virkemidler for å bekjempe sult og styrke matsikkerhet.

Satsing på matsikkerhet er avgjørende fordi tilgang til nok og ernæringsrik mat er et grunnleggende fundament for menneskers helse, utvikling og verdighet. God ernæring i tidlig liv er avgjørende for fysisk og kognitiv utvikling, og legger grunnlaget for læring, utdanning og senere deltakelse i arbeidslivet. Uten matsikkerhet svekkes menneskers evne til å ta utdanning, jobbe produktivt og bidra til økonomisk og sosial utvikling. Når matproduksjonen svikter og prisene øker som følge av konflikt og klimaendringer, øker risikoen for ustabilitet, mer konflikt og migrasjon. Sult undergraver økonomisk utvikling, svekker demokratiske institusjoner og gjør samfunn mer sårbare for politisk uro. Investeringer i matsikkerhet er derfor både utviklingspolitikk og sikkerhetspolitikk, og bidrar til bærekraftig utvikling.

Tilgang til mat er avgjørende for barn under fem år

Underernæring er en av de største enkeltårsakene til dødelighet blant små barn og knyttes ifølge WHO til om lag 45% av alle dødsfall hos barn under fem år.¹⁴ Tilstrekkelig og næringsrik mat er avgjørende for barns fysiske vekst, immunforsvar og motstandskraft mot sykdom. Forskning viser også at variert og næringsrik ernæring i tidlig liv er avgjørende for barns kognitive utvikling og læringsevne¹⁵. Kronisk underernæring fører ofte til stunting, eller veksthemming, og påvirker også barns hjerneutvikling negativt, noe som gir varige konsekvenser for læringsevne, skoleprestasjoner og utdanningsnivå.^{16, 17} Tidlige ernæringsmangler reduserer framtidig arbeidskapasitet, produktivitet og inntekspotensial, og øker dermed risikoen for å forbli i fattigdom samtidig som de hemmer økonomisk utvikling.

Matsikkerhet som sikkerhetspolitikk

Konflikt og sult forsterker hverandre, og matsikkerhet er derfor også avgjørende for stabilitet, konfliktforebygging og fredsbygging.¹⁸ Konflikt er den viktigste driveren av sult globalt, og opptil 85% av mennesker som opplever akutt matusikkerhet lever i sårbare eller konfliktrammede land¹⁹. Ifølge WFP lever om lag 70% av alle som lever i akutt matusikkerhet i sårbare og konfliktrammede områder.²⁰ Samtidig kan også matusikkerhet være en medvirkende årsak til konflikt, blant annet gjennom prisøkninger, ressursknapphet og sosial uro, og ifølge FAO kan investeringer i matsikkerhet

¹³ Smaller et al., 2026. Can the agricultural development community [end hunger differently?](#)

¹⁴ WHO, 2023. [Infant and young child feeding](#)

¹⁵ Adugna et al., 2026. Associations between exposure to nutrition, WASH interventions and [children's academic performance](#)

¹⁶ WHO (2023) Global nutrition targets 2030: Stunting brief. [content](#)

¹⁷ Khamis et al., 2019. The influence of [dietary diversity on the nutritional status of children](#)

¹⁸ Center for Strategic and International Studies. (2023). [Food security is national security.](#)

¹⁹ WFP, n.d. [Conflict is the primary driver](#) of global hunger.

²⁰ <https://www.wfp.org/conflict-and-hunger>

styrke arbeidet med å forebygge konflikt og øke stabilitet og fredsskaping.²¹ Det er også en sterk kobling mellom humanitær matvarehjelp og langsiktig landbruksutvikling. Tiltak som bidrar til at matproduksjonene opprettholdes eller raskt kommer i gang igjen reduserer behovet for langvarig avhengighet av matvarehjelp, samtidig som de bidrar til at mennesker som er avhengige av landbruket opprettholder sitt livsgrunnlag. Slike investeringer kan også være mer bærekraftige og kostnadseffektive enn en langvarig humanitær respons alene. Internasjonale kriser, som krigen i Ukraina og konflikten i Midtøsten, viser også hvor sårbare globale matsystemer og forsyningskjeder er. Styrking av robuste lokale matsystemer og lokal tilgang til innsatsvarer, som såfrø, er derfor viktig for å redusere sårbarhet og styrke lokal motstandskraft mot internasjonale forsyningskriser og prissjokk. Samtidig må investeringer i matsikkerhet sees i sammenheng med bredere innsats for fred, styresett og økonomisk utvikling.

Klimaendringer og behovet for klimatilpasning i matsystemer

Varmere klima, tørkeperioder, mer uforutsigbare nedbørsmønstre, overvintringsskader og hyppigere ekstremvær som flom og hetebølger har blitt en større del av hverdagen til bønder over hele verden og fører til betydelige tap av avlinger og landbruksproduktivitet. Klimaendringene er dermed en alvorlig trussel mot jordbruket og den globale matproduksjonen. Tilpasning av landbruket til et endret klima er avgjørende for å sikre matsikkerhet og redusere sårbarhet globalt. Særlig i utviklingsland er landbruket svært sårbart fordi økonomisk kapasitet til å gjennomføre klimatilpasningstiltak og tilgang på nødvendige innsatsfaktorer er begrenset.²²

IPCC anslår at klimaendringer vil ha negative konsekvenser for tilgangen på mat i framtiden, blant annet på grunn av avlingstap²³. Dette vil også føre til økte kostnader, noe som igjen vil ramme den fattigste delen av befolkningen hardest. Forskning peker samtidig på behovet for klimatilpasningstiltak som diversifisering av matproduksjon, bærekraftig jord- og vannforvaltning, klimatilpassede plantesorter, bedre lagring og styrket lokal tilgang til såfrø.²⁴ Tilpasning av landbruksproduksjonen og utvikling av klimarobuste matsystemer er viktige tiltak for å redusere de negative konsekvensene. Dette understreker behovet for langsiktige investeringer i klimatilpasning som integrerer matsikkerhet, naturressursforvaltning og lokal produksjonskapasitet.

Satsing på kvinner i landbruket styrker kvinners rettigheter og bidrar til likestilling

Kvinner spiller en sentral rolle i matproduksjon, men har ofte dårligere tilgang til jord, innsatsfaktorer, inntekter og beslutningsmakt. Forskning viser at dette ikke bare svekker kvinners muligheter, men også matsystemenes produktivitet, motstandskraft og evne til klimatilpasning.²⁵ Tiltak som styrker kvinners deltakelse i beslutningsprosesser, eiendeler og opplæring, blant annet ernæring og kjøkkenhager har større effekt på et mer variert kosthold, barns vekst og husholdenes

²¹ FAO (2016) [Peace and Security](#)

²² Blanfort et al., 2026. [Climate impacts and challenges](#) in agriculture, forests and food systems.

²³ Mbow et al, 2019: Food Security In: Climate Change and Land: an [IPCC special report on climate change](#)

²⁴ Islam and Fraser, 2026. [Climate-Resilient Agri-Food Systems](#)

²⁵ Adam et al., 2024. Using a [sustainable food systems framework to examine gender equality](#)

motstandskraft.²⁶ Styrket deltakelse og tilgang til ressurser for kvinner er derfor ikke bare viktige for likestilling, men også for matsikkerhet, klimatilpasning og lokal økonomisk utvikling. Kvinner er også mer utsatt for matusikkerhet enn menn. Klimarelaterte sjokk rammer kvinner uproporsjonalt fordi de har mindre tilgang til tilpasningsressurser og mindre innflytelse over beslutninger.²⁷ Tiltak som tar hensyn til og svarer på ulike behov, roller og maktforhold mellom kvinner og menn kan føre til økt matsikkerhet. Samtidig kan styrket deltakelse og innflytelse for kvinner bidra til økt likestilling, bedre økonomiske muligheter og sosial utvikling på landsbygda i utviklingsland.

Matsikkerhet forutsetter biologisk mangfold og bærekraftig ressursforvaltning

Småskalabønder har tatt vare på og videreutviklet plantegenetiske ressurser i tusenvis av år og spiller fortsatt en sentral rolle i bevaring og utvikling av plantegenetisk mangfold. Gjennom egne såfrøsystemer tar bønder vare på, bruker, utveksler og selger såfrø fra egen avling. Forskning viser at slike såfrøsystemer fortsatt er hovedkilden til såfrø for mange småskalabønder og at de er avgjørende for matsikkerhet, klimatilpasning og tilpasning av plantesorter til lokale forhold.²⁸ Plantegenetisk mangfold er samtidig en grunnleggende forutsetning for framtidig matproduksjon. Genetisk variasjon gjør det mulig å utvikle og tilpasse plantesorter som tåler tørke, hete, sykdommer og andre konsekvenser av klimaendringer bedre. Dagens globale matsystemer er samtidig preget av en stadig mer ensidig produksjon, der et fåtall matplanter dominerer store deler av verdens matforsyning²⁹. Dette gjør matsystemene mer sårbare for klimaendringer, sykdomsutbrudd og andre kriser. Både bønders egne såfrøsystemer, planteforedling og genbanker spiller derfor viktige og utfyllende roller i arbeidet med å sikre robuste matsystemer og framtidig matsikkerhet.

Klimaendringer og ensretting av landbruket truer samtidig det biologiske mangfoldet som verdens matsystemer er avhengige av. Forskning peker også på økende genetisk erosjon, altså tap av genetisk mangfold i matplanter, som en voksende utfordring for framtidig matsikkerhet, klimatilpasning og landbrukets motstandskraft.³⁰ Studien understreker derfor behovet for å styrke både bevaringen av plantegenetiske ressurser i genbanker og den fortsatte bruken og utviklingen av mangfoldet i bønders egne produksjonssystemer. Politiske rammeverk som legger til rette for genetisk mangfold, variasjon i plantesorter og robuste lokale såfrøsystemer er viktige for å redusere sårbarhet i matproduksjonen og styrke matsystemenes evne til å håndtere natur- og klimasjokk. Dette er også viktig for å forebygge framtidige matkriser og redusere avhengigheten av sårbare globale forsyningskjeder. Internasjonalt samarbeid om bevaring, tilgang og bærekraftig bruk av plantegenetiske ressurser er avgjørende for å sikre framtidens matsikkerhet og landbrukets evne til klimatilpasning.

Blå matsystemer er viktige for matsikkerhet og ernæring

²⁶ Smaller et al., 2026.

²⁷ Smaller et al., 2026

²⁸ Westengen et al., 2023. Navigating towards [resilient and inclusive seed systems](#)

²⁹ Khoury et al., 2014. Increasing [homogeneity in global food supplies](#) and the implications for food security

³⁰ Khoury et al., 2021. Crop [genetic erosion](#)

Småskala fiskeri og akvakultur er en avgjørende, men ofte undervurdert del av globale matsystemer³¹. Fisk og andre akvatiske matvarer spiller en sentral rolle for ernæring, matsikkerhet, arbeidsplasser og lokal økonomi i mange lav- og mellominntektsland. De er viktige kilder til protein, vitamin B12, omega-3, jern, sink og andre essensielle næringsstoffer, særlig for barn, kvinner og andre ernæringsmessig sårbare grupper³².

Småskala fiskeri og lokal akvakultur bidrar samtidig til arbeidsplasser, inntekter og lokal verdiskaping i mange kyst-, innsjø- og landsbyområder. FNs høynivåpanel av eksperter på matsikkerhet og ernæring (HLPE) understreker at småskala fiskeri ofte blir undervurdert i nasjonal politikk, til tross for at sektoren er særlig viktig for fattige og sårbare grupper³³. Bærekraftig og ernæringssensitiv akvakultur kan også bidra til bedre ernæring, økte inntekter og styrket økonomisk deltakelse for kvinner i lokale matsystemer. Norsk utviklingspolitikk bør derfor i større grad integrere blå matsystemer i arbeidet med matsikkerhet, ernæring og lokal næringsutvikling. Dette inkluderer støtte til småskala fiskeri, bærekraftig akvakultur, lokal foredling, kvinneledede verdikjeder og markedsutvikling, særlig i sårbare kyst- og innlandsområder.

Føringer som må ligge til grunn for framtidig utviklingspolitikk for matsikkerhet

Norges strategi for matsikkerhet i utviklingspolitikken, *Kraftsamling mot svolt*, bør videreføres og legges til grunn for Norges framtidige innsats for internasjonal matsikkerhet. Strategien bygger på en menneskerettighetsbasert tilnærming, hvor blant annet retten til mat, kvinners rettigheter og hensynet til sårbare grupper står sentralt.

Strategien ivaretar samtidig hensyn som er avgjørende for å bygge robuste og bærekraftige matsystemer. Dette inkluderer økt selvforsyning og nasjonal matsuverenitet, styrking av småskala matproduksjon, klimarobust landbruk, lokale såfrøsystemer og sortsutvikling, samt lokale verdikjeder og organisering av matprodusenter i kooperativer og småbedrifter. Strategiens helhetlige tilnærming, som kobler sammen matsikkerhet, klimatilpasning, ernæring, likestilling og langsiktig utvikling, er særlig viktig i en tid preget av klimaendringer, konflikt og økende global usikkerhet. Samtidig er matsikkerhet et område der norsk bistand kan bygge videre på etablert kompetanse, sterke internasjonale partnerskap og høy faglig legitimitet.

I tråd med strategien, bør man prioritere tiltak som inkluderer følgende tilnærminger:

Lokal tilpasning – tiltak innen matproduksjon må tilpasses lokale forhold som klima, naturressurser, tilgang til marked og sosiale og kulturelle forhold. Innsats som bygger på lokal kunnskap, lokale behov og lokal deltakelse gir større eierskap, bedre effekt og mer varige resultater.

³¹ HLPE, 2014. Sustainable [fisheries and aquaculture for food security and nutrition](#)

³² Crona et al., 2023. Four ways blue foods can help achieve food system ambitions across nations. [Nature](#).

³³ HLPE, 2014

Tradisjonell kunnskap – bønders og urfolks tradisjonelle kunnskap og erfaring med matproduksjon, genressurser og naturressursforvaltning må respekteres og ivaretas. Tradisjonell og lokal kunnskap er viktig for å utvikle nye metoder og kan kombineres med nyere agronomisk kunnskap, forskning og teknologi. Matsikkerhet og matsuverenitet må ivaretas gjennom bærekraftige produksjonssystemer som tar hensyn til jordhelse, naturressurser og miljøet.

Naturvennlig landbruksutvikling – landbruksutvikling må bidra til å bevare biologisk mangfold, plantegenetisk mangfold, jordhelse, naturmangfold og vannressurser. Strategien løfter fram agroøkologiske tilnærminger, bærekraftig ressursforvaltning og klimatilpasning som viktige forutsetninger for langsiktig matsikkerhet og robuste matsystemer.

Ernærings sensitivt landbruk – landbruks- og matsikkerhetstiltak bør bidra til bedre tilgang til sunn, trygg og næringsrik mat. Økt mangfold i matproduksjon og styrket tilgang til mat fra lokale matsystemer kan være et viktig grunnlag for et kosthold med ernæringshensyn som reduserer feilernæring og underernæring, særlig blant kvinner og barn.

Verdiskaping og markedsutvikling – styrking av lokale verdikjeder, lagring, foredling, markeder og småbedrifter er viktige både for matsikkerhet, økonomisk utvikling og jobbskaping. Dette inkluderer også bærekraftige blå matsystemer, småskala fiskeri og lokal akvakultur, som kan bidra til ernæring, lokal verdiskaping og sysselsetting i mange kyst-, innsjø- og landsbyområder. Samlet sett bidrar dette til mer motstandsdyktige lokale matsystemer og langsiktig matsikkerhet.

Styrking av bondeorganisasjoner – organisering av bønder i kooperativer eller andre former for organisasjoner er viktig for å styrke bønders stemme og gjennomslagskraft. Sterke bondeorganisasjoner er også viktige med tanke på markedstilgang og verdikjedeutvikling, og øker deltakelse og kontroll over flere ledd i verdikjedene.

Gina Ekholt
Generalsekretær i Forum for utvikling og miljø

